

MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ

KİMYA MÜHENDİSLİĞİ

KMB208 - Anorganik Kimya

Prof. Dr. Yıldıray TOPCU

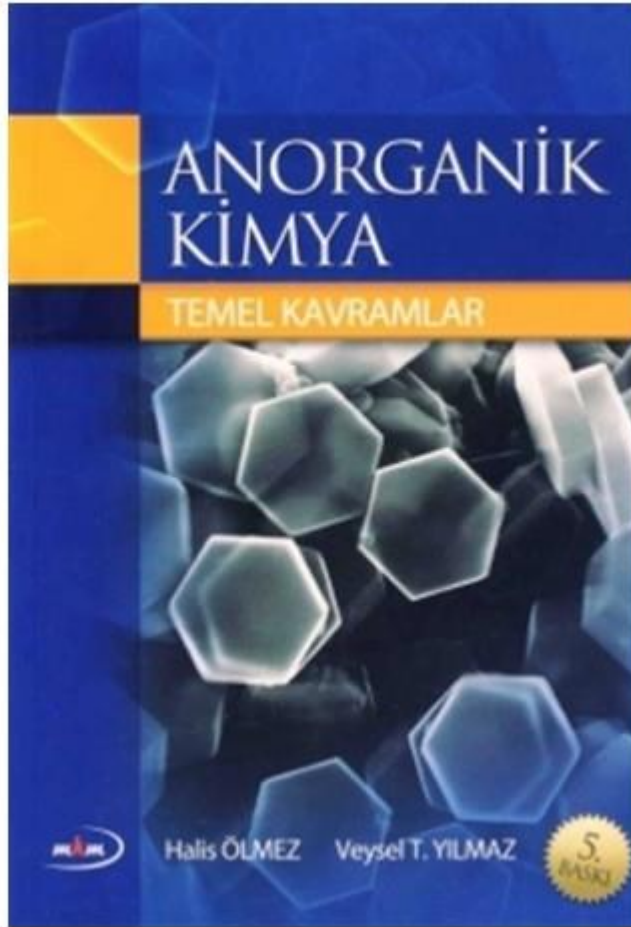
Kovalent Bağ, Değerlik Tabakası Elektron Çiftleri İtmesi Kuralı, Değerlik Bağı Teorisi, Melezleşme

KMB208 - Anorganik Kimya

Hafta - 7

DERS İÇİN KAYNAK KİTAP

Sunuda verilen tüm tablo, şekil vb. içerik dersin kaynak kitabından alınmış olup, ders kaynak kitap üzerinden takip edilecektir.

Sunudan yapılacak alıntılarda ders kitabının kaynak gösterilmesi gerekmektedir.

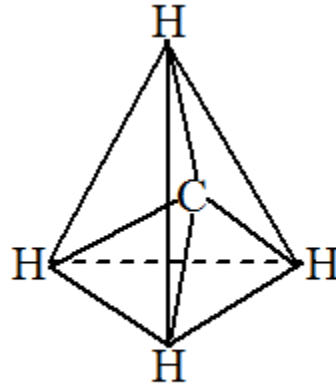
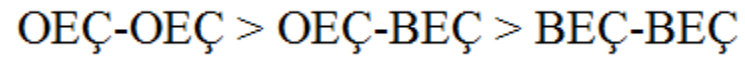

KOVALENT BAĞ

- Değerlik Tabakası Elektron Çiftleri İtmesi Kuralı (DTEÇİK)
- Ortaklaşılmamış elektron çifti etkisi
- Elektronegatiflik etkisi
- İzoelektronik prensibi
- DTEÇİK'in uygulaması
- Değerlik Bağı Teorisi (DBT)
- Melezleşme (Hibritleşme)
- Sigma (σ) ve pi (π) bağı

KOVALENT BAĞ

Şekil 5. 1. CH₄ 'ün yapısı

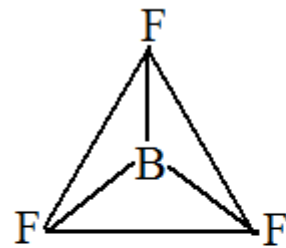
KOVALENT BAĞ

Tablo 5. 2. DTEÇİK ile molekül şekilleri

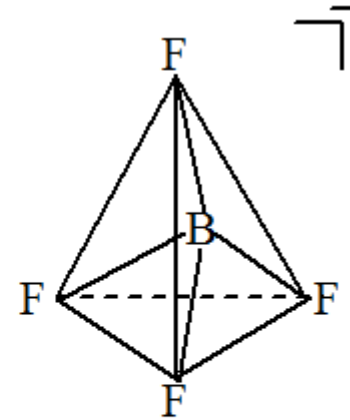
Molekül	Merkez atomun e ⁻ çifti sayısı	Molekül geometrisi	Bağ sayısı	Ortaklaşılmamış e ⁻ çifti sayısı	Bağ açısı
BeCl ₂	2	Doğrusal	2	0	180°
BF ₃	3	Üçgen düzlem	3	0	120°
CH ₄	4	Tetrahedral	4	0	109°28'
NH ₃	4	Üçgen piramit	3	1	107°48'
NF ₃	4	Üçgen piramit	3	1	102°30'
H ₂ O	4	V-şekilli	2	2	104°27'
F ₂ O	4	V-şekilli	2	2	102°
PCl ₅	5	Üçgen çiftpiramit	5	0	120° ve 90°
SF ₄	5	Bozulmuş dört yüzlü	4	1	101°36' ve 86°33'
ClF ₃	5	T-şekilli	3	2	87°40'
I ₃ ⁻	5	Doğrusal	2	3	180°
SF ₆	6	Oktahedral	6	0	90°
BrF ₅	6	Bozulmuş karepiramit	5	1	84°30'
XeF ₄	6	Karedüzlem	4	2	90°

KOVALENT BAĞ

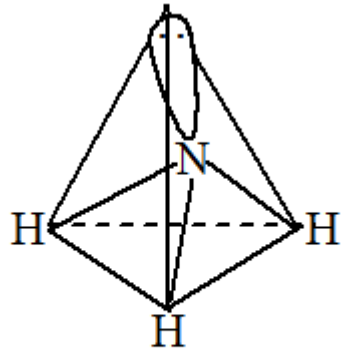
BF₃

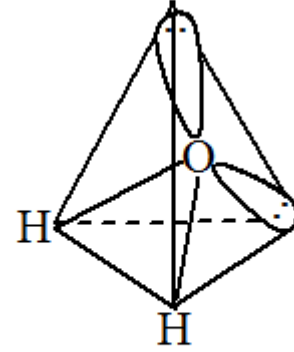
BF₄⁻

Şekil 5. 2. BF₃ ve BF₄⁻ 'ün yapısı

KOVALENT BAĞ

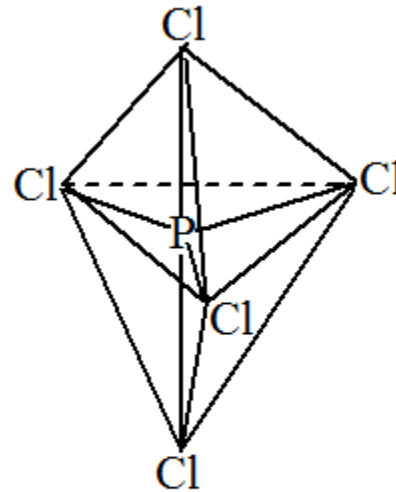
Şekil 5. 3. NH_3 'ün yapısı

Şekil 5. 4. H_2O 'nun yapısı

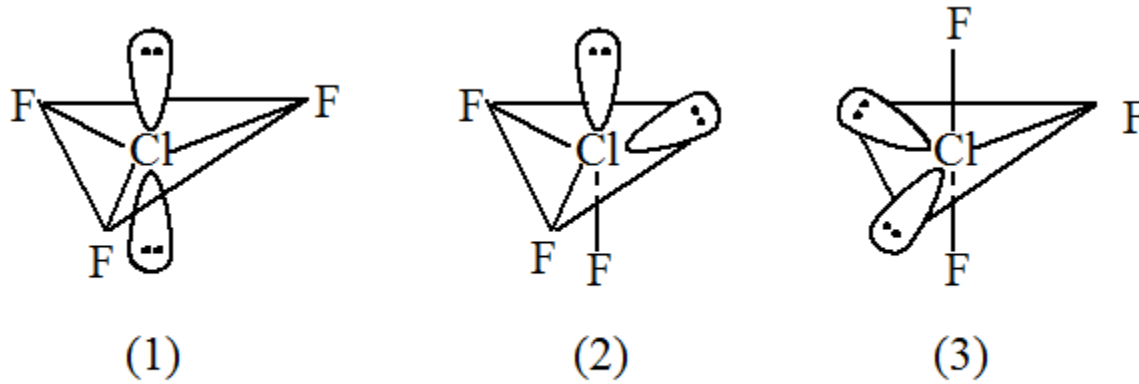

KOVALENT BAĞ

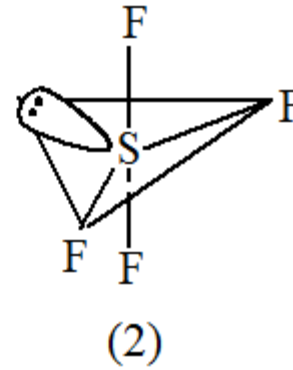
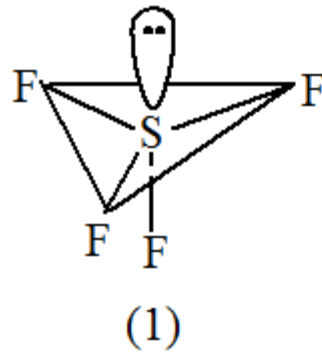
Şekil 5. 5. PCl_5 molekülünün yapısı

KOVALENT BAĞ

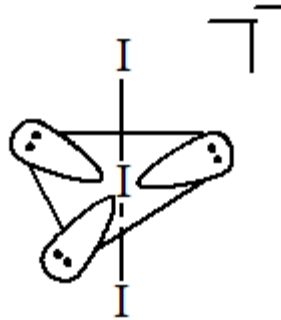
Şekil 5. 6. Klor triflorür molekülü

KOVALENT BAĞ

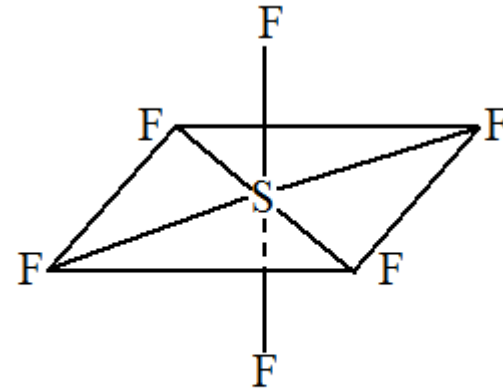

Şekil 5. 7. Kükürt tetraflorür molekülü

KOVALENT BAĞ

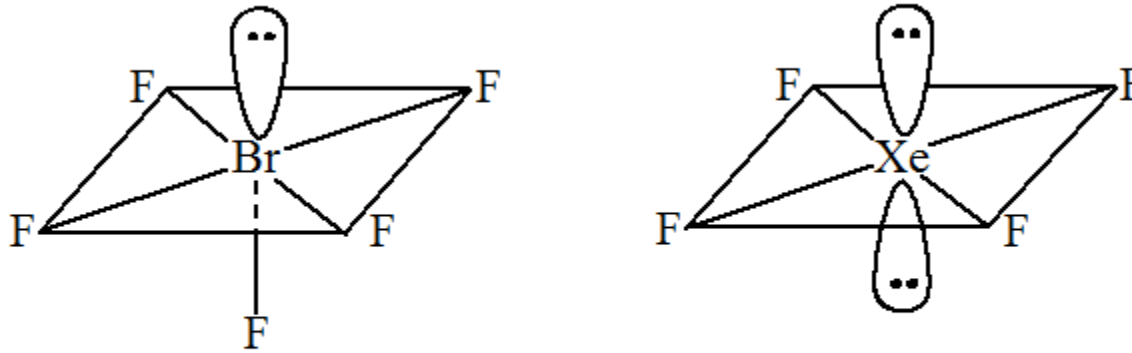

Şekil 5. 8. Triiyodür iyonu

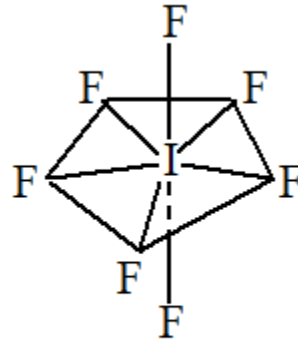
Şekil 5. 9. Kükürt hekzaflorür molekülü

KOVALENT BAĞ

Şekil 5. 10. BrF_5 ve XeF_4 molekülleri

KOVALENT BAĞ

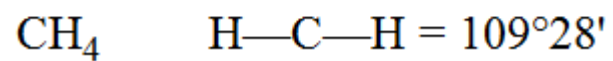
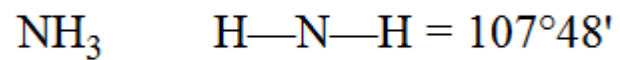
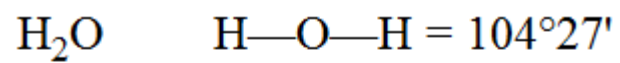

Şekil 5. 11. İyot heptaflorür molekülü

KOVALENT BAĞ

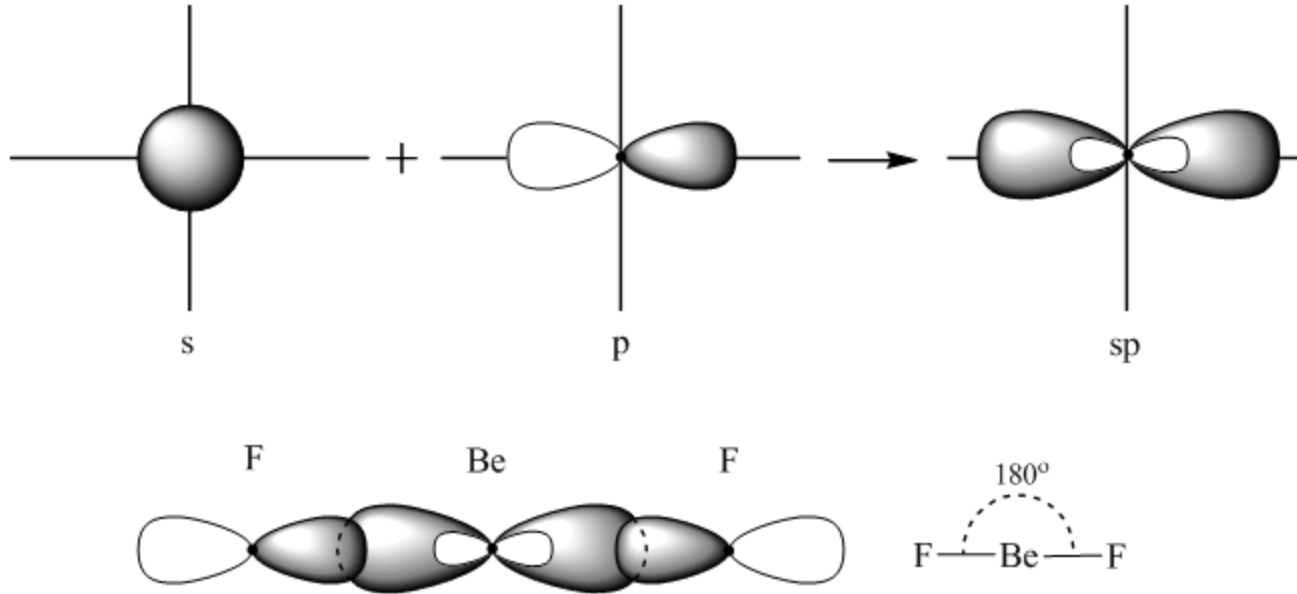
	1s	2s	2p
C'nin elektronik yapısı (Temel Hal)			
Uyarılmış C atomunun elektronik yapısı			
CH ₄ molekülünde C atomunun elektronik yapısı (Dört H atomunun 4 elektronu ortaklaşarak dört bağ oluşmuş)			

KOVALENT BAĞ

KOVALENT BAĞ

Şekil 5. 12. s ve p orbitallerinden iki sp melez orbitalinin oluşumu ve BeF_2 molekülünde kullanımı

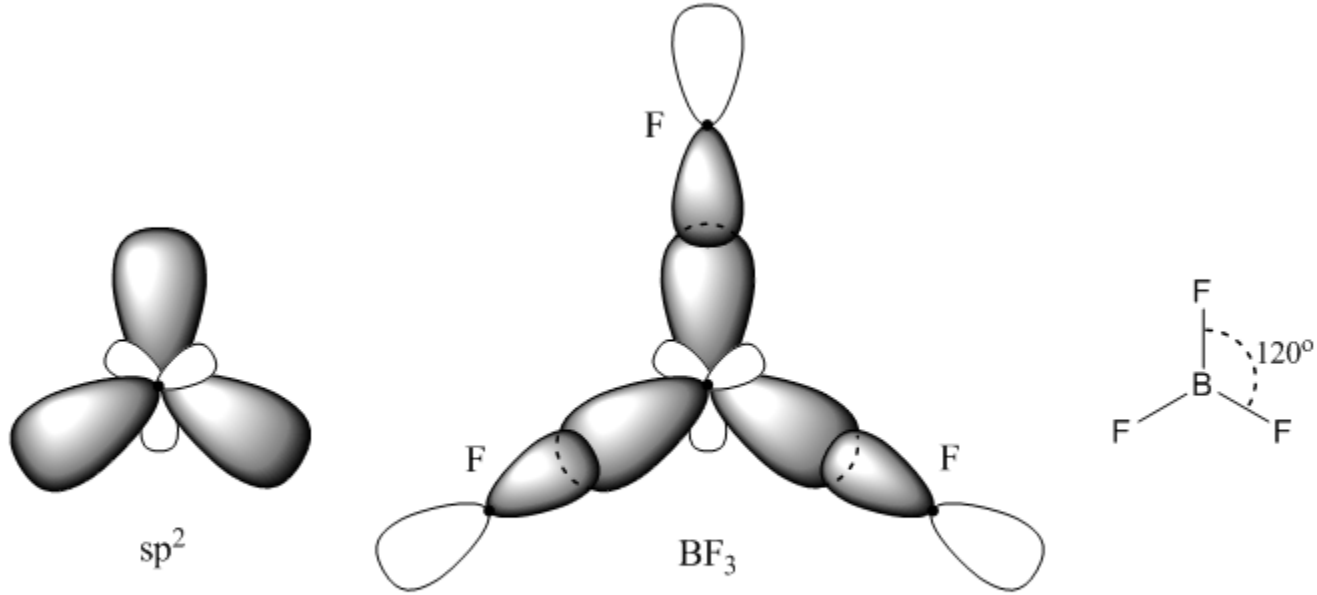
KOVALENT BAĞ

	1s	2s	2p
Be'nin elektronik yapısı (Temel Hal)	$\boxed{\uparrow\downarrow}$	$\boxed{\uparrow\downarrow}$	$\boxed{}\boxed{}\boxed{}$
Uyarılmış Be atomunun elektronik yapısı	$\boxed{\uparrow\downarrow}$	$\boxed{\uparrow}$	$\boxed{\uparrow}\boxed{}\boxed{}$
BeF ₂ molekülünde Be atomunun elektronik yapısı	$\boxed{\uparrow\downarrow}$	$\boxed{\uparrow\downarrow}$	$\boxed{\uparrow\downarrow}\boxed{}\boxed{}$
(iki F atomunun iki elektronu ortaklaşarak iki bağ oluşmuş)			<div style="border-top: 1px solid black; width: 100px; margin: 0 auto;"></div>
			iki tane doğrusal sp melez orbitali

Bir tane 2s + bir tane 2p → iki tane sp melez orbitali

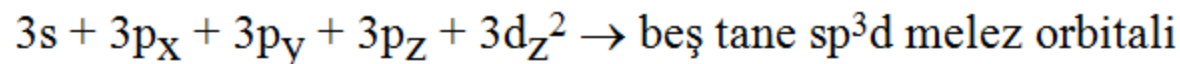

KOVALENT BAĞ

Şekil 5. 13. s ve p atomik orbitallerinden üç sp^2 melez orbitalinin oluşumu ve BF_3 molekülünde kullanımı

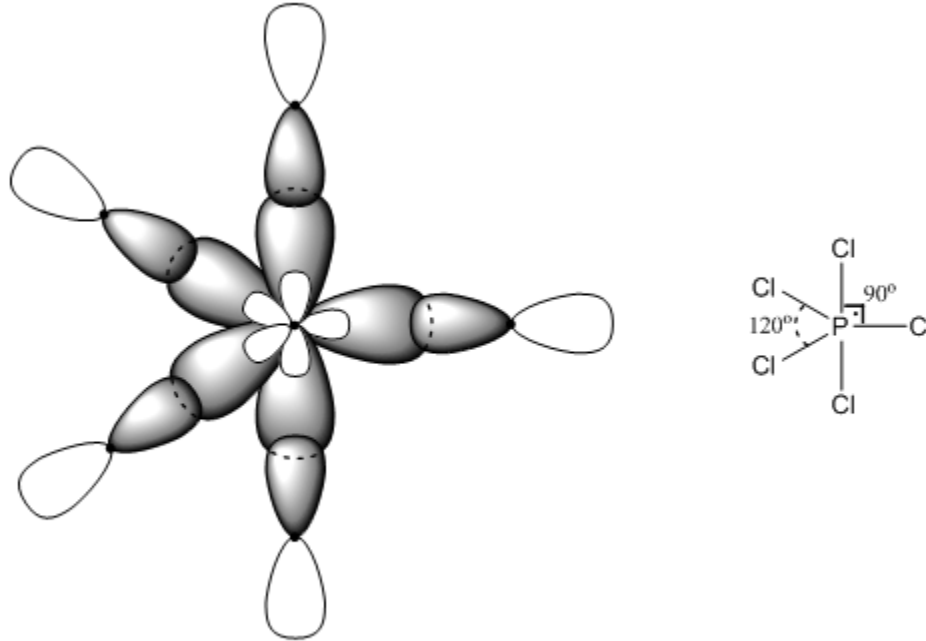
KOVALENT BAĞ

	3s	3p	3d
P'nin elektronik yapısı (Temel Hal)	[Ne] $\uparrow\downarrow$	$\uparrow$ $\uparrow$ $\uparrow$	$\square$ $\square$ $\square$ $\square$ $\square$
Uyarılmış P atomunun elektronik yapısı	[Ne] $\uparrow$	$\uparrow$ $\uparrow$ $\uparrow$	$\uparrow$ $\square$ $\square$ $\square$ $\square$
PCl ₅ molekülünde P atomunun elektronik yapısı	[Ne] $\uparrow\downarrow$	$\uparrow\downarrow$ $\uparrow\downarrow$ $\uparrow\downarrow$	$\uparrow\downarrow$ $\square$ $\square$ $\square$ $\square$
(Beş Cl atomunun beş elektronu ortaklaşarak beş bağ oluşmuş)			
			beş tane <i>üçgen çiftpiramit</i> sp^3d melez orbitali

KOVALENT BAĞ

Şekil 5. 15. sp^3d melezleşmesi ile PCl_5 molekülü oluşumu

KOVALENT BAĞ

Tablo 5. 5. Melezleşme türleri

Melezleşen değerlik orbital sayısı	Melezleşme cinsi	Melezleşmeye katılan atomik orbitaller	Melez orbitallerin uzayda dağılımı
2	sp	s, p _z	Doğrusal
3	sp ²	s, p _x , p _y	Üçgen düzlem
4	sp ³	s, p _x , p _y , p _z	Tetrahedral
5	sp ³ d	s, p _x , p _y , p _z , d _{z²}	Üçgen çiftpiramit
6	sp ³ d ²	s, p _x , p _y , p _z , d _{z²} , d _{x²-y²}	Oktahedral
7	sp ³ d ³	s, p _x , p _y , p _z , d _{z²} , d _{x²-y²} , d _{xy}	Beşgen çiftpiramit
4	dsp ²	s, p _x , p _y , d _{x²-y²}	Karedüzlem
5	sp ³ d	s, p _x , p _y , p _z , d _{x²-y²}	Karepiramit
4	sd ³	s, d _{xy} , d _{xz} , d _{yz}	Tetrahedral

Kaynaklar

- Anorganik Kimya – Temel Kavramlar, Prof. Dr. Halis ÖLMEZ, Prof. Dr. Veysel T. YILMAZ, Marmara Kitabevi Yayınları, 2010.

